

Manželstvo a rodina v ponímaní mládeže

Denisa Selická

Štefaňak, Ondrej. *Manželstvo a rodina v ponímaní mládeže*. Nitra: FF UKF, 2020.
ISBN 978-80-558-1522-0. 145 s.

Publikácia *Manželstvo a rodina v ponímaní mládeže* sa v aktuálnej spoločenskej situácii na Slovensku venuje mimoriadne vhodnej a potrebnej téme. Nakoľko sa autor doc. PhDr. Ondrej Štefaňak, PhD. dlhodobo venuje téme rodine a všeobecne mladým ľuďom, každá z kapitol adresne odráža dôležitosť a atraktívnosť problematiky. Význam a hodnotu danej monografie zvyšuje aj sociologický výskum, ktorý autor predstavuje hneď v prvej kapitole. Výsledky práce sú veľmi vhodné na diskusiu v spoločenských ako aj pedagogických vedách.

Rodina je veľmi dôležitou hodnotou, ktorá zohráva hlavnú rolu vo vzťahu k ľudskej osobe a spoločnosti. Rodina je časťou spoločnosti, ktorej hodnota a súdržnosť sa zakladajú na vzájomnej láske. Výnimočná hodnota rodiny je dôsledkom skutočnosti, že ide o miesto, na ktorom sa vzájomne preplietajú rôzne formy lásky: manželská, rodičovská, synovská, súrodenecká. V minulosti rodina v slovenskej spoločnosti predstavovala nevyhnutnú a základnú hodnotu pre ľudský rozvoj a šťastie. V súčasnosti sa význam rodiny a prarodinných hodnôt spochybňuje alebo priamo odmieta. A práve na túto skutočnosť zareagoval aj autor monografie. Autor sa venuje manželstvu a rodine v ponímaní mládeže druhej dekády tretieho tisícročia.

Autor s cieľom poznať skutočné pohľady slovenskej mládeže na hodnoty manželského a rodinného života zrealizoval sociologický výskum, ktorý bol podkladom rozsiahlej vedeckej monografie. Predmetom tejto vedeckej monografie je konkrétne manželstvo a rodina v ponímaní mládeže. Prezentovaná sociologická štúdia zahŕňa

niekoľko metodologických poznámok a značne viac empirických analýz na tému rodinných hodnôt anketovanej mládeže, ktoré sú popretkávané mnohými teoretickými reflexiami. Monografia sa skladá zo siedmich kapitol. V prevej kapitole: *Metodologické predpoklady* je opísaná výskumná problematika, vedecko – výskumné hypotézy a použité výskumné metódy a techniky. Druhá kapitola: *Rodina v celkovom hodnotovom systéme mládeže* predstavuje miesto rodiny v celkovom hodnotovom systéme skúmanej mládeže, ako aj jej plány uzavrieť v budúcnosti manželstvo. V tretej kapitole: *Vnútorodinné vzťahy mládeže*, čitateľ nachádza analýzu hodnotenia vnútorodinných vzťahov anketovanej mládeže. Štvrtá kapitola: *Postoje mládeže k vybraným normám manželsko-rodinnej morálky*, informuje o postojoch respondentov k vybraným normám manželsko-rodinnej morálky. Piata a šiesta kapitola sa venuje mládeži, tiež sa tu nachádzajú podrobnejšie analýzy postojov respondentov k používaniu antikoncepčných prostriedkov, resp. interrupcií – spolu s odôvodnením, prečo dané konanie neakceptujú, resp. v akých prípadoch ich možno akceptovať. Posledná kapitola: *Sexuálna morálka mládeže z pohľadu učiteľov* predstavuje sexuálnu morálku súčasnej mladej generácie z pohľadu jej učiteľov. Autor konštatuje, že na základe viacerých korelačno-štatistických a opisných analýz, v súčasných pluralistických spoločnostiach sa rozširuje chápanie slobody ako voľnosti bez akýchkoľvek obmedzení. Z realizovaných výskumov autor analyzuje niekoľko záverov. Slovenská rodina – napriek nepochybným zmenám v posledných storočiach a desaťročiach aj naďalej ostáva jednou z najdôležitejších hodnôt každodenného života a rodinné šťastie veľmi často dáva ľudskému životu zmysel. Nie je to však už bezpodmienečná a samozrejmalá akceptácia tradičnej rodiny, založenej na manželskom zväzku muža a ženy. Postupne narastá tolerancia vo vzťahu k odlišným formám rodinného života.

Anketovaná maturitná mládež v rozhodnej väčšine pozitívne hodnotila vlastné vnútorodinné vzťahy. Vo všeobecnosti sa pozitívne hodnotenie vzťahov skúmaných maturantov s rodičmi a súrodencami formovalo nasledovným spôsobom: s otcami 70,7 %, s matkami 87,3 %, so súrodencami 76,3 %. Nemožno hovoriť o nejakej medzigeneračnej súrodeneckej vojne v slovenských rodinách. Na základe získaných a predstavených výsledkov autor dospel k záveru, že sexuálne spolužitie pred sobášom, používanie antikoncepčných prostriedkov, voľná láska, rozvod, homosexualita už nepredstavujú také javy, ktoré by boli sociálne alebo morálne odmietané. Túto tézu potvrdili aj vyjadrenia učiteľov stredoškolskej mládeže, ktorí sú zároveň jej vychovávateľmi a pozorovateľmi.

Hľadiac na stanovené nezávislé premenné je potrebné pripomenúť výraznú závislosť medzi deklarovaným vzťahom k viere, resp. frekvenciou účasti na bohoslužbách a postojmi k normám sexuálnej, manželskej a rodinnej morálky. Vzhľadom na prvú náboženskú charakteristiku sa najviac odlišovala skupina mladých ľudí ľahostajných k viere alebo neveriacich. Ukazovatele akceptácie vybraných morálnych noriem uprostred tejto kategórie boli v porovnaní s mladými ľuďmi s pozitívnejším vzťahom k viere omnoho

nižšie. Podobný fenomén bolo možné pozorovať uprostred respondentov, ktorí sa vôbec nezúčastňujú na bohoslužbách. Hoci ani medzi hlboko veriacimi alebo veriacimi, resp. pravidelnými alebo nepravidelnými návštevníkmi bohoslužieb nebola zistená absolútna akceptácia všetkých opisovaných morálnych noriem, predsa vplyv náboženskej viery a praxe, prípadne učenia cirkvi, na postoje mládeže k sexuálnej a manželsko-rodinnej morálke sa zdá byť nespochybniteľný. Autor konštatuje, že mladí ľudia z početnejších rodín, žiaci z menších obytných zón a dievčatá omnoho častejšie akceptovali opísané normy sexuálnej a manželsko-rodinnej morálky ako mladí ľudia z menej početných rodín, žiaci z väčších obytných zón a chlapci. Obzvlášť pozoruhodná bola pomerne silná štatistická závislosť medzi početnosťou rodiny a postojmi k interrupcii alebo antikoncepcii. Paradoxne možno povedať, že miesto pre nový ľudský život sa omnoho častejšie nájde v rodinách, kde je viac detí, ako v rodinách, kde ich je menej. Pokiaľ ide o výsledky v škole alebo materiálnu situáciu rodiny, korelačno-štatistické závislosti neboli ani pravidelné, ani jednoznačné.

Autor monografie zdôrazňuje, že rodina by sa mala stať predmetom záujmu tak profesionálov z rôznych vedeckých disciplín v rámci sociálnych vied, ako aj politikov, ktorých úlohou je vytvárať také sociálne podmienky, v ktorých môže rodina správne plniť svoje funkcie. Zároveň apeluje na skutočnosť, že rodina je vystavená mnohým nebezpečenstvám, ktoré viac alebo menej výrazným spôsobom oslabujú jej stabilitu, prípadne funkčnosť. Ohrozením je i nedostatok zodpovedajúcej prípravy partnerov na spoločný manželský a rodinný život, k čomu výraznou mierou prispieva postmoderná ideológia individualizmu a konzumizmu. Rodina čoraz slabšie plní svoju socializačno-výchovnú funkciu. Je empiricky potvrdené, že deti z neúplných rodín majú ťažší životný štart a horšiu životnú perspektívu. Zdá sa podľa autora, že sa v súčasnom svete menej cení stabilita a funkčnosť manželstva ako inštitúcie, väčší význam namiesto toho má kvalita života. Autor monografie sa zamýšľa nad otázkou: *Kvalita čieho života?*

Monografia je obsahom veľmi zaujímavo spracovaná, obohatí vedeckú komunitu, ale aj čitateľovi poskytne cenné informácie. Monografiu môžu využiť i vo svojej výchovno-vzdelávacej činnosti i učitelia z praxe, ktorí sa v ďalšom vzdelávaní chcú oboznámiť s teoretickými a praktickými aspektami rodinného a manželského života.

Kontakt:

PaedDr. PhDr. Denisa Selická, PhD.

Katedra sociológie, Filozofická fakulta, Univerzita Konštantína Filozofa

B. Slančíkovej 1, 949 01 Nitra, Slovensko

e-mail: dselicka@ukf.sk